

Anti-pestprotocol

Basisschool 't Kofschip

Volendam

Voorwoord

Iedere school is uniek. Het anti-pestprotocol kan er dan ook voor iedere school anders uitzien. Het is vooral belangrijk dat het voor alle interne en externe partijen duidelijk is wat door de school als pesten aangemerkt wordt, welke preventieve maatregelen de school neemt om pesten te voorkomen en welke curatieve maatregelen de school neemt om pestincidenten op te lossen.

Sinds 1 augustus 2015 gelden in de onderwijswetten regels waar uit voortkomt dat scholen moeten zorgen voor een veilige omgeving, waarin de leerlingen zich kunnen ontwikkelen en waarin pesten wordt tegengegaan. Er zijn een aantal verwachtingen ten aanzien van scholen:

- Scholen moeten een sociaal veiligheidsbeleid voeren
- Er moet een vast aanspreekpunt zijn voor de ouders en leerlingen. Deze persoon moet tevens het beleid tegen pesten coördineren.
- De sociale veiligheid van de leerlingen moet gemonitord worden. Het moet een representatief en actueel beeld geven van het klimaat in de klas en het welbevinden van individuele leerlingen.

Het is dus verplicht om een actief veiligheidsbeleid te voeren waarin pesten tegen wordt gegaan en waarin leerlingen een veilig klimaat geboden wordt. Het is voor scholen echter niet wettelijk verplicht om een anti-pestprotocol te ontwikkelen. Met behulp van dit anti-pestprotocol willen wij u wel laten zien dat wij hier gericht mee bezig zijn. Ouders nemen zo kennis van het protocol en kunnen hier, in de thuisomgeving van de leerlingen, op sturen. De positieve gevolgen komen vaak tot uiting in de klas.

Er zijn geen wettelijke vereisten voor de inhoud van een anti-pestprotocol. Echter, er zijn een aantal onderdelen die in de meeste anti-pestprotocollen voorkomen. Op basis hiervan hebben wij ons protocol opgesteld. Dit kent de volgende onderdelen:

1. Inleiding
2. Begripsomschrijving
3. Aanpak
4. Organisatie

Waarom kiezen wij voor het KiVa-programma?

KiVa is een schoolbreed, preventief antipestprogramma. KiVa is ontwikkeld aan de [Universiteit van Turku](#), Finland. Het programma is gebaseerd op [jaren van onderzoek](#) en werd voor het eerst getest in Finland in het schooljaar 2007-2008. KiVa won in 2009 de [European Crime Prevention Award](#). In Nederland is KiVa onderzocht van 2012-2014 en ook in Nederland is KiVa effectief bevonden. Pesten nam op KiVa-scholen met meer dan de helft af! Als u meer wilt lezen over het onderzoek naar KiVa dan kunt u ook een kijkje nemen onder '[Onderzoek](#)'.

KiVa is een Fins woord en betekent leuk of fijn.

Het is ook een afkorting voor de Finse zin: Leuke school zonder pesten.

Bij KiVa vinden ze dat ieder kind recht heeft op een fijne schooltijd. KiVa wil hier samen met scholen aan werken. Daarvoor biedt KiVa een schoolbreed programma, gericht op positieve groepsvorming

en het verbeteren van de sociale veiligheid. Binnen KiVa ligt de nadruk op de groep als geheel, en dus niet op individuen zoals pesters, slachtoffers, populaire kinderen of kinderen die weinig vriendjes en vriendinnetjes hebben. Vandaar ons motto: samen maken we er een fijne school van!

KiVa is het eerste en enige programma in Nederland op het gebied van sociale veiligheid en pesten waarvan wetenschappelijk is bewezen dat het werkt! Uit wetenschappelijk onderzoek blijkt dat KiVa:

- het school- en leerklimaat sterk verbetert;
- de leeropbrengsten verhoogt en leerprestaties verbetert;
- het welbevinden van de leerlingen verhoogt;
- effectief is in het tegengaan van pesten (preventief) en het oplossen daarvan (curatief);
- depressieve gevoelens bij leerlingen voorkomt en vermindert;
- leerkrachten vaardigheden aanleert om groepsproblemen te voorkomen en te verhelpen.

Namens het team en directie basisschool 't Kofschip

Maart, 2016

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
1. Inleiding	5
1.1 Belang van een anti-pestprotocol	5
1.2 Uitgangspunten	5
1.3 Methode(s) voor de sociaal-emotionele ontwikkeling	5
1.4 Leerlingvolgsysteem	5
2. Begripsomschrijving	7
2.1 Wat is pesten?	7
2.2 Wat is het verschil tussen plagen en pesten?	7
2.3 Vormen van pesten	7
2.4 Welke rollen worden er onderscheiden bij pesten?	7
2.5 Wat zijn signalen voor een peestsituatie?	8
3. Aanpak	9
3.1 Preventieve aanpak	9
3.1.1 KiVa-lessen	9
3.1.2 Preventieve groepsgesprekken	9
3.1.3 Omgangsregels	9
3.2 Curatieve aanpak	11
3.2.1 Welke stappen worden er gezet als er gepest wordt?	11
3.2.4 Inlichten ouders	13
3.2.5 Wat doet de school als de curatieve aanpak niet werkt?	13
4. Organisatie	14
4.1 Contactpersonen	14
4.2 Training	14
4.3 Ervaringsbijeenkomsten	14
4.4 Conferentie	15

1. Inleiding

In de inleiding van het anti-pestprotocol komen de volgende onderwerpen aanbod: het belang van een anti-pestprotocol, de uitgangspunten van onze school ten aanzien van pesten, gebruikte methodes voor de sociaal-emotionele ontwikkeling en het leerlingvolgsysteem. De missie en visie van de school vormen de basis van het anti-pestprotocol.

1.1 Belang van een anti-pestprotocol

Er zijn verschillende visies ten aanzien van het belang van een anti-pestprotocol. De visie van basisschool 't Kofschip over het belang hiervan wordt in deze paragraaf verwoord.

Ieder kind heeft recht op een fijne schooltijd. Met behulp van dit anti-protocol laten we zien dat we tegen pesten zijn en dat we pesten willen voorkomen: 'Samen maken we er een fijne school van'.

1.2 Uitgangspunten

De uitgangspunten van basisschool 't Kofschip ten aanzien van pesten en hoe dat het beste kan worden aangepakt worden in deze paragraaf beschreven.

- Wij geloven in de kracht van de groep. Pesten is een groepsproces en pesten wordt bij ons daarom in de groep opgelost.
- Door elkaar te steunen en wederzijds respect te tonen stellen we alle kinderen in de gelegenheid om met veel plezier naar school te gaan.
- Door regels en afspraken zichtbaar te maken kunnen kinderen en volwassenen, als er zich ongewenste situaties voordoen, elkaar aanspreken op deze regels en afspraken.
- Aanvullend, ter ondersteuning van het groepsproces, kan er bij individuele leerlingen gekozen worden voor een zogenaamde SOVA training. Dit is een individuele training waarbij leerlingen, die gepest worden, extra weerbaar worden gemaakt.

1.3 Methode(s) voor de sociaal-emotionele ontwikkeling

Iedere school gebruikt één of meerdere methodes voor de sociaal-emotionele ontwikkeling. In deze paragraaf worden de door basisschool 't Kofschip gebruikte methode(s) beschreven.

Voor de sociaal-emotionele ontwikkeling hanteren wij KiVa. Dit is een schoolbreed programma gericht op positieve groepsvorming en het verbeteren van de sociale veiligheid.

1.4 Leerlingvolgsysteem

Het leerlingvolgsysteem dat gebruikt wordt door basisschool 't Kofschip wordt hier beschreven. Er wordt specifiek aandacht besteed worden aan de manier waarop wij het leerlingvolgsysteem inzetten bij de aanpak van pesten.

Wij gebruiken de KiVa-monitor om zicht te krijgen op de sociale veiligheid en de voortgang van de leerlingen op het gebied van de sociaal-emotionele ontwikkelingen. Twee keer per schooljaar is er een meting. Onze leerlingen vullen dan een vragenlijst in. Wij ontvangen van KiVa de rapporten en sociogrammen die een beeld geven van het klimaat in de groepen. Deze rapporten zullen anoniem blijven voor de leerlingen. Op basis van deze informatie ondernemen wij, mocht het nodig zijn, gerichte acties om te zorgen voor een fijnere sfeer in de klas. Daarnaast gebruiken wij ZIEN en vullen de eerste 2 aandachtspunten: welbevinden en betrokkenheid, in. Voor de kinderen met rode vakjes,

worden ook de overige thema's ingevuld. Opvallende leerlingen worden geclusterd en wordt een handelingsplan gemaakt. Voor groep 1 + 2 gebruiken we PRAVOO. ZIEN wordt ingevuld voor een opvallende leerling waarbij dat evt. nodig is.

2. Begripsomschrijving

Om pestgedrag te kunnen signaleren moet eerst wel duidelijk zijn wat pesten precies is, wat het verschil tussen plagen en pesten is en welke rollen er onderscheiden worden bij pesten. Deze begrippen worden in dit hoofdstuk afgebakend.

2.1 Wat is pesten?

In deze paragraaf wordt het begrip 'Pesten' beschreven. Basisschool 't Kofschip hanteert de volgende beschrijving:

Pesten is het herhaaldelijk en opzettelijk kwetsen van iemand die zich niet goed kan verdedigen. Met **herhaaldelijk** wordt bedoeld dat het kind steeds het mikpunt van gemene en kwetsende opmerkingen of handelingen is. **Opzettelijk** betekent dat iemand bewust verdriet is aangedaan. Naast deze kenmerken is er bij pesten sprake van een **machtsverschil**. Slachtoffers zijn minder sterk dan pesters en kunnen zich dus niet goed verdedigen.

2.2 Wat is het verschil tussen plagen en pesten?

In deze paragraaf wordt het verschil tussen plagen en pesten beschreven. Dit verschil is soms erg moeilijk aan te geven. Basisschool 't Kofschip onderscheidt een aantal factoren die plagen van pesten onderscheiden.

1. Pesten gebeurt met opzet, plagen niet;
2. Pesten gebeurt telkens opnieuw tegen dezelfde persoon, plagen gebeurt af en toe en tussen verschillende personen;
3. Bij pesten is er sprake van machtsongelijkheid, bij plagen zijn kinderen ongeveer even sterk.

Bij plagen is het dus niet de bedoeling om iemand bewust te kwetsen. Bij plagen blijft de verstandhouding en het onderlinge respect tussen kinderen behouden.

2.3 Vormen van pesten

Er zijn verschillende vormen van pesten. Hieronder volgt een overzicht van deze verschillende vormen van pesten:

- Fysiek: slaan, duwen, schoppen
- Materieel: het kapot maken of afpakken van iemands eigendommen
- Verbaal: uitschelden, steeds opnieuw vervelende opmerkingen maken
- Relationeel: buitensluiten, leugens of geruchten verspreiden

2.4 Welke rollen worden er onderscheiden bij pesten?

Uit onderzoek blijkt dat elk kind in de klas een rol heeft bij pesten. Het is daarom erg belangrijk om de verschillende rollen te onderscheiden. In deze paragraaf worden de verschillende rollen beschreven. Basisschool 't Kofschip hanteert de volgende indeling:

- Pester: initiatiefnemer van het pesten;
- Assistent: doet actief mee met de pester, maar speelt geen hoofdrol in het pesten;
- Versterker: doet niet direct mee met het pesten, maar geeft de pester positieve feedback door toe te kijken of te lachen om het pesten;
- Slachtoffer: het gepeste kind;

- Verdediger: steunt en komt op voor het slachtoffer;
- Buitenstaander: weet van het pesten af, maar grijpt niet in.

2.5 Wat zijn signalen voor een peestsituatie?

In deze paragraaf worden de signalen beschreven die erop kunnen wijzen dat een kind pest of gepest wordt. Het is niet gemakkelijk om pesten te signaleren. Onderstaande signalen kunnen erop duiden dat een kind pest of gepest wordt, maar dat hoeft niet. Wat belangrijk is, is dat het gaat om een verandering in het gedrag van het kind.

Het is voor ouders erg belangrijk kennis te nemen van onderstaande signalen. Veel signalen zijn namelijk met name in de thuissituatie zichtbaar.

Signalen die erop kunnen wijzen dat een (uw) kind gepest wordt:

- Het kind is bang om naar school te gaan of wijkt af van de normale (fiets)route;
- Het kind vraagt steeds of het met de auto naar school gebracht kan worden;
- Het kind wil om onduidelijke redenen thuis blijven;
- Het kind klaagt (vaak) 's ochtends, wanneer hij of zij naar school moet, dat hij of zij ziek is;
- Het kind komt thuis van school met vieze of kapotte kleren of rugzak;
- Het kind raakt steeds spullen kwijt;
- Het kind raakt vaak zakgeld kwijt, vraagt vaak om geld of steelt het (om aan de pester te geven);
- Het kind trekt zich terug, is stil en lijkt zijn of haar zelfvertrouwen kwijt te zijn;
- Het kind is angstig en gespannen;
- Het kind is zijn of haar eetlust kwijt en zegt dat het eten niet smaakt;
- Het kind heeft nachtmerries of huilt zichzelf in slaap;
- Het kind heeft onverklaarbare blauwe plekken of verwondingen;
- Het kind is chagrijnig, snel boos of lastig;
- Het kind is vaak alleen en brengt geen vriendjes meer mee naar huis;
- Het kind weigert te vertellen wat er aan de hand is of geeft ongeloofwaardige verklaringen voor zijn of haar gedragsverandering.

Signalen die erop kunnen wijzen dat een (uw) kind pest:

- Het kind doet op een overdreven manier stoer;
- Het kind is tegendraads en opstandig;
- Het kind kan zich niet inleven in de gevoelens van een ander;
- Het kind roddelt of verspreid vervelende geruchten;
- Het kind is agressief;
- Het kind heeft slechte schoolprestaties.

3. Aanpak

Basisschool 't Kofschip hanteert zowel een preventieve als een curatieve aanpak om pesten tegen te gaan. In dit hoofdstuk komen deze onderwerpen aanbod. Er wordt aandacht besteed aan de manier waarop de school pesten wil voorkomen en, mocht zich een pestincident voordoen, welke maatregelen de school neemt om een dergelijk incident op te lossen.

3.1 Preventieve aanpak

In deze paragraaf staat de preventieve aanpak van basisschool 't Kofschip centraal. Het gaat hierbij om de maatregelen die de school neemt om een positief pedagogisch klimaat te creëren waarin pesten niet thuishoort.

3.1.1 KiVa-lessen

Eén van de preventieve maatregelen die basisschool 't Kofschip heeft genomen is het gebruiken en gericht toepassen van het KiVa-programma. De manier waarop KiVa bijdraagt aan een positief pedagogisch klimaat wordt in deze sub-paragraaf beschreven.

Wij streven er naar om, in elke groep, één keer in de twee weken een KiVa-les te geven. Deze lessen zijn gericht op het preventief werken aan groepsvorming en het bieden van een veilige leeromgeving. De lessen zullen de ontwikkeling van sociale vaardigheden van kinderen stimuleren die ze nodig hebben om een groepsnorm tegen pesten te kunnen creëren. De lessen uit het KiVa-programma zijn verdeeld onder 10 thema's, zoals: gevoelens, iedereen is uniek en herken pesten. We laten tijdens elk schooljaar alle thema's terug komen, zodat alle onderwerpen die kunnen bijdragen aan een positief pedagogisch klimaat aan bod zijn gekomen.

3.1.2 Preventieve groepsgesprekken

Een andere manier waarmee basisschool 't Kofschip aandacht besteedt aan het creëren van een positief pedagogisch klimaat is het voeren van preventieve groepsgesprekken.

In de groepen van basisschool 't Kofschip vindt elke week een preventief groepsgesprek plaats. Tijdens deze gesprekken wordt de sfeer in de klas besproken. Wij streven er naar de leerlingen zelf verantwoordelijk te maken voor de sfeer in de groep. Tijdens de groepsgesprekken proberen we te zorgen dat leerlingen zelf met oplossingen en ideeën komen.

3.1.3 Omgangsregels

Naast de KiVa-lessen en de preventieve groepsgesprekken heeft basisschool 't Kofschip omgangsregels opgesteld die leiden tot een positief pedagogisch klimaat. In deze sub paragraaf worden deze omgangsregels beschreven. Tevens wordt beschreven op welke manier de omgangsregels levend gehouden worden.

Op onze school heeft elke groep een KiVa-contract opgesteld. Voor de groepen 1 tot en met 4 gaat het om de volgende omgangsregels:

1. We willen samen een groep zijn want dat is fijn.
2. We horen er allemaal bij: ik, hij en ook jij.
3. We verschillen allemaal, dat maakt ons speciaal.
4. We gaan goed met elkaar om.
5. We helpen elkaar.

6. We komen voor elkaar op.

Voor de groepen 5 tot en met 8 gaat het om de volgende omgangsregels:

1. We doen aardig tegen elkaar en behandelen anderen met respect.
2. We maken er een fijne groep van.
3. We praten met elkaar (en gebruiken daarbij ik-taal).
4. We willen dat pesten stopt.
5. We willen dat ook verborgen pesten stopt.
6. We houden er rekening mee dat pesten heel lang pijn doet.
7. We zeggen tegen pesters: stop ermee.
8. We helpen gepeste kinderen.
9. We lossen pesten als een groep op.
10. We blijven ons houden aan dit KiVa-contract

Het KiVa-contract is door alle leerlingen ondertekend en hangt in elke klas. Er wordt regelmatig verwezen naar de regels. In situaties waarin het nodig is wordt het contract erbij gepakt.

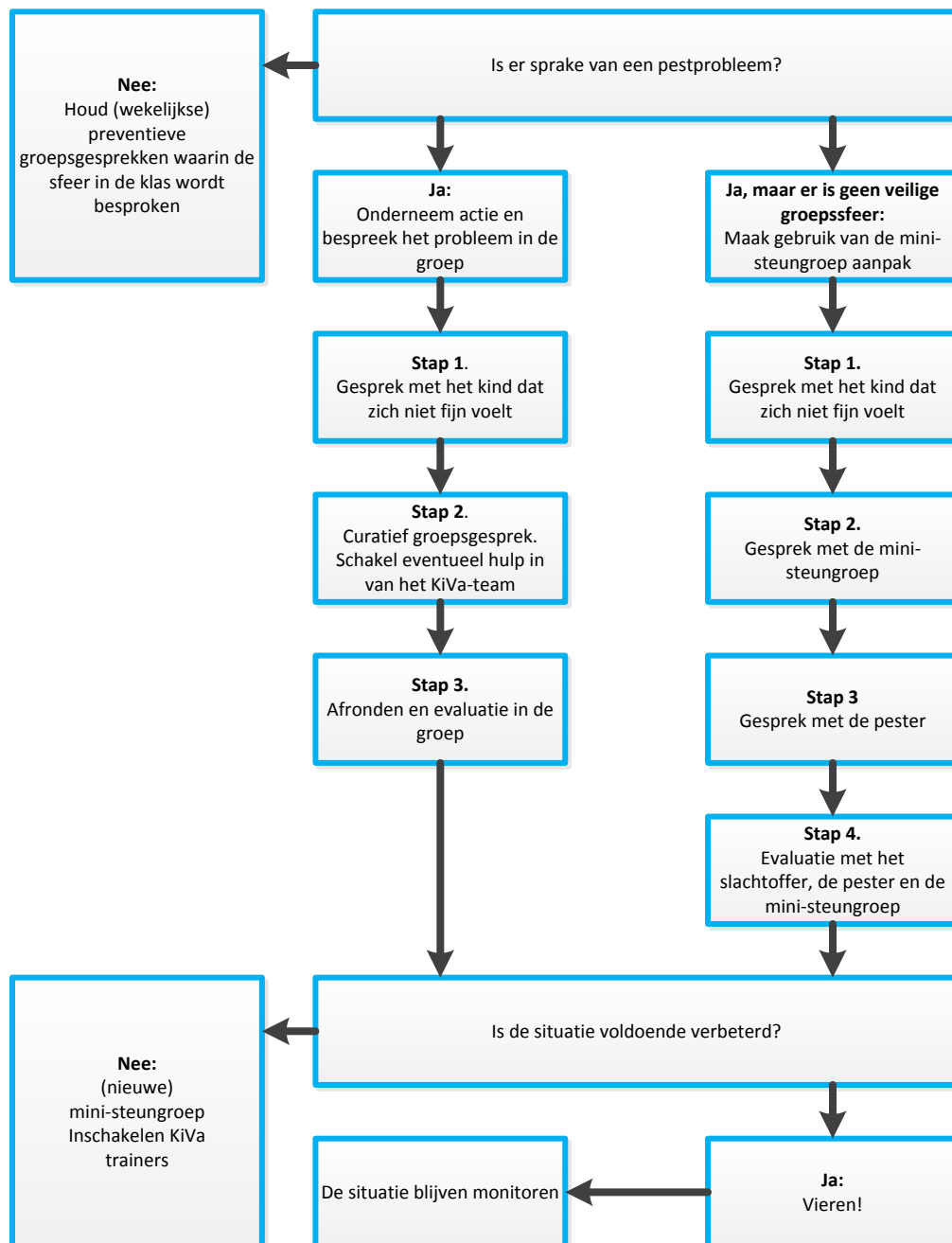
3.2 Curatieve aanpak

In deze paragraaf staat de curatieve aanpak van basisschool 't Kofschip centraal. Het gaat hierbij om de maatregelen die de school neemt om pestincidenten op te lossen en de rol die de ouders op dat moment spelen.

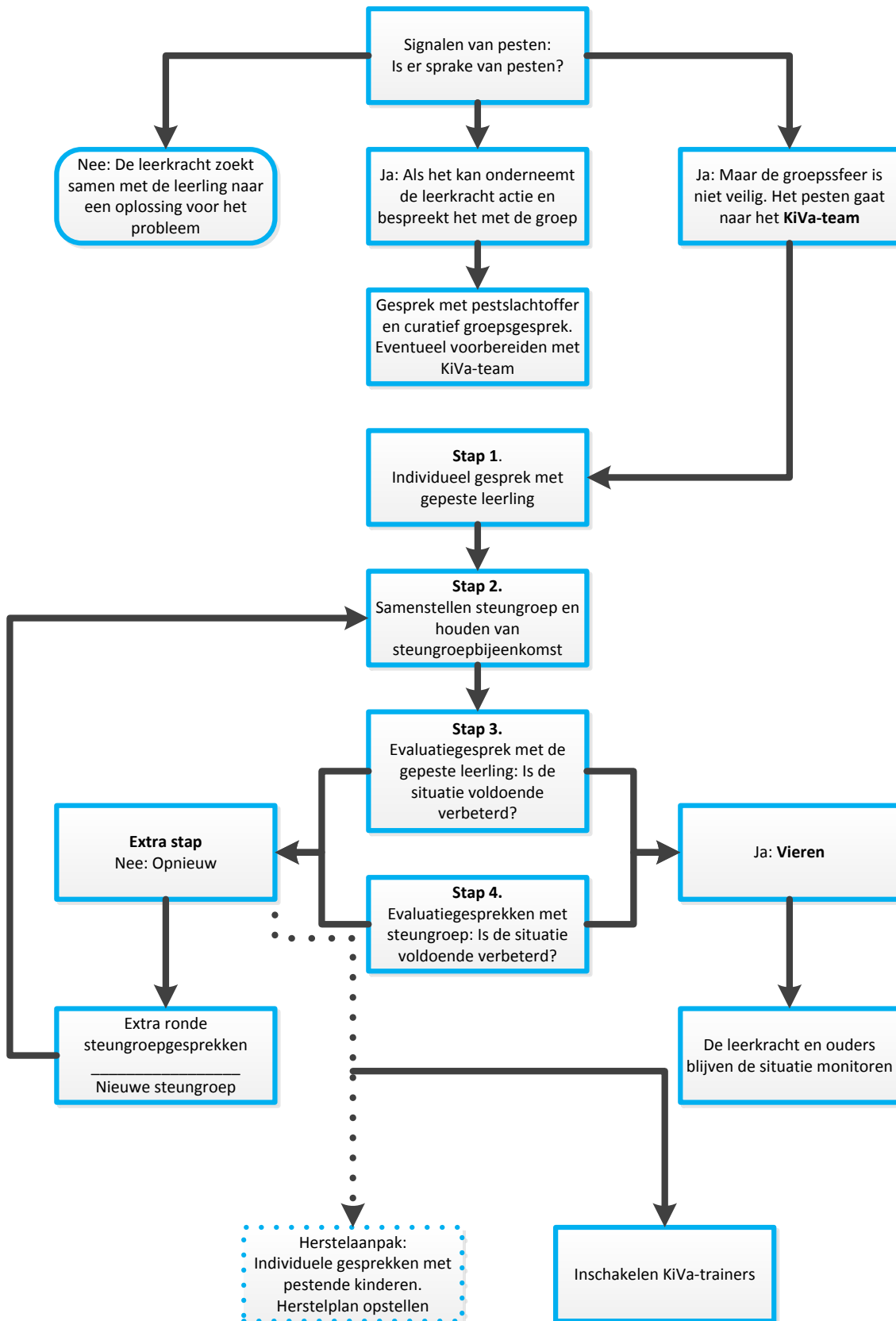
3.2.1 Welke stappen worden er gezet als er gepest wordt?

In deze sub paragraaf worden de stappen beschreven die basisschool 't Kofschip volgt vanaf het begin van het signaleren van pesten. De stappen zijn weergegeven in onderstaand schema. Er wordt onderscheid gemaakt tussen de onderbouw (groep 1 tot en met 4) en de bovenbouw (groep 5 tot en met 8).

Curatieve aanpak onderbouw:

Curatieve aanpak bovenbouw:

3.2.4 Inlichten ouders

Mocht een pestprobleem zich voordoen, op welk punt worden de ouders dan ingelicht? En op welke manier vindt dit plaats? In deze sub-paragraaf wordt hier antwoord op gegeven.

De ouders van de gepeste leerling worden ingelicht op het moment dat de school besluit de steungroep aanpak toe te passen. De ouders van het kind dat pest worden niet ingelicht. Pesten is een groepsproces en wij willen een kind niet als pester neerzetten.

3.2.5 Wat doet de school als de curatieve aanpak niet werkt?

Het kan voorkomen dat, ondanks dat de curatieve aanpak herhaaldelijk is toegepast, het pesten blijft bestaan. Vaak is er dan iets anders met het kind aan de hand. Mocht dit voorkomen, dan neemt basisschool 't Kofschip de volgende stappen.

Een gesprek aangaan met alle ouders van de groep waarin het gepeste kind zit. Daarin wordt aangegeven:

1. We willen dat het pesten stopt;
2. Vanaf nu wordt het bij de ouder gemeld, wanneer blijkt dat een kind nog steeds actief pest.

Wanneer blijkt dat de curatieve aanpak niet werkt, dan nemen wij nogmaals het gedrag van de pester onder de loep. Veelal is er meer aan de hand dan pesten alleen. Dit wordt besproken met de intern begeleider binnen de school, waarna er contact opgenomen kan worden met het CJG. Vaak wordt schoolmaatschappelijk werk ingeschakeld.

4. Organisatie

Dit hoofdstuk heeft betrekking op de organisatie van basisschool 't Kofschip. Er wordt een overzicht gegeven van de anti-pestcoördinatoren en de externe hulp die de school kan inschakelen. Daarnaast wordt een beschrijving gegeven van de (verplichte) scholing.

4.1 Contactpersonen

In deze paragraaf worden de anti-pestcoördinatoren beschreven en de instanties die ingeschakeld kunnen worden bij pestproblemen.

Het KiVa-team

Zoals in de wet sociale veiligheid beschreven staat moeten de volgende taken bij ten minste één persoon belegd zijn: het anti-pestbeleid coördineren en fungeren als het aanspreekpunt in het kader van pesten. Bij basisschool 't Kofschip zijn deze taken belegd bij het KiVa-team. De leden van het KiVa-team zijn onze anti-pestcoördinatoren.

Basisschool 't Kofschip heeft een KiVa-team aangesteld. Dit is een werkgroep, bestaande uit minstens drie medewerkers, die samen met de groepsleerkracht verantwoordelijk zijn voor het onderzoeken en oplossen van de voorkomende gevallen van pesten. Het KiVa-team is het aanspreekpunt voor leerkrachten, ouders en leerlingen. Daarnaast coördineren de leden van het team het beleid tegen pesten. Wij adviseren ouders altijd eerst contact op te nemen met de groepsleerkracht.

Het KiVa-team bestaat uit de volgende leden:

1. John Kroon – johnkroon@t-kofschip.nl
2. Richa Meij – richameij@t-kofschip.nl
3. Geertje Heitman-Tuijp – geertje@t-kofschip.nl

De KiVa-trainer

Wanneer het KiVa-team meerdere malen de steungroepaanpak heeft ingezet en het pestprobleem blijft bestaan, dan wordt er een externe hulp ingeschakeld, namelijk een KiVa-trainer. De KiVa-trainer biedt ondersteuning aan de school voor het oplossen van problemen met de pesters, de slachtoffers en/of de hele klas.

4.2 Training

Deze paragraaf staat in het teken van de trainingen die de leerkrachten van basisschool 't Kofschip volgen om nieuwe inzichten en vaardigheden op te doen.

Alle leerkrachten die werkzaam zijn op onze school hebben twee dagen van de STARTtraining van KiVa gevolgd. Zij zijn hiermee bevoegd om de KiVa-lessen te geven. Daarnaast streeft de school ernaar om het team één keer in te twee jaar bij de laten scholen in het KiVa-programma.

4.3 Ervaringsbijeenkomsten

In deze paragraaf wordt meer informatie gegeven over de KiVa-ervaringsbijeenkomsten, waaraan basisschool 't Kofschip deelneemt.

Twee keer per jaar vindt er een ervaringsbijeenkomst plaats. De KiVa-teams van de KiVa-scholen uit de regio komen bij elkaar om de voortgang en de ervaringen met een KiVa-begeleider te bespreken. De resultaten van deze bijeenkomst worden in het team besproken.

4.4 Conferentie

KiVa organiseert één keer per jaar een conferentie. In deze paragraaf wordt meer informatie gegeven over het belang ervan voor onze school.

Eén keer per jaar wordt er een conferentie georganiseerd, waaraan ten minste twee leerkrachten van basisschool 't Kofschip deelnemen. De nieuwe inzichten over pesten en de innovaties in het KiVa-programma worden deze dag gepresenteerd. Onze leerkrachten worden tijdens deze dag verder geprofessionaliseerd. We willen er op deze manier voor zorgen dat onze school niet stilstaat, maar zich door blijft ontwikkelen.